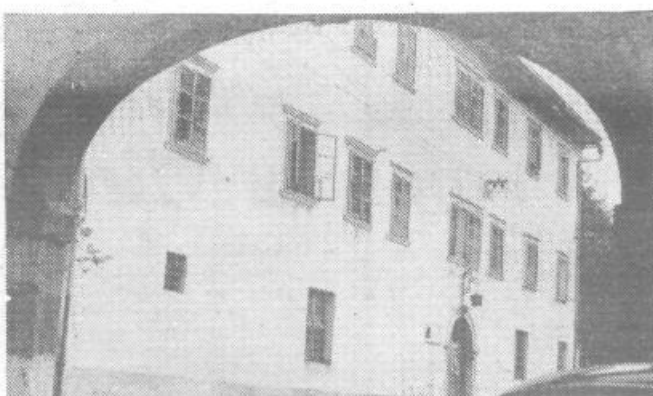

Del nekdanj urejenih površin grajskega parka

Pograjski grad pred propadom

Zadružni dom v Polhovem Gradcu

Pograjске dileme

Še vedno ni nobenih stvarnih izgledov, da bi ustavili propadanje dveh – za Pograjce in tudi ostale uporabnike – pomembnih objektov! Je res lažje obnavljati iz ruševin ali pravočasno izvršiti tekoče vzdrževanje objektov? Kaj bo s Pograjškim združnim domom in gradom?

Vse bolj pogosto se spet Pograjci pogovarjajo o propadanju dveh izpostavljenih objektov na področju svoje krajevne skupnosti: o **pograjškem združnem domu in o gradu**. Nazadnje so problem v zvezi z obnovo teh dveh objektov na široko razgrnili tudi na skupščini SIS za kulturo občine Ljubljana Vič-Rudnik v mesecu marcu. Grad namreč gotovo spada med slovenske kulturne spomenike take ali drugačne vrednosti, združni dom pa je kulturno središče.

Vprašali smo predsednika sveta skupščine KS Polhov Gradec Pavla Jankovca, če se tema dvema objektoma obetajo kaj boljši časi in če so pri reševanju teh problemov dobili kaj resnično spodbudnega. Preden je odgovoril na vprašanje, smo opazili v pogledu predsednika sveta dvom nič kolikih razočaranj in nato odločnost krajana, ki kljub temu ni – in prepričani smo – tudi ne bo! – obupal. Preden je odgovoril, se je malo nasmehnil in nato dejal: »Z besedami in danimi obljubami bi lahko oba objekta že prekrili! Vendar je taka kritika izredno poceni in zato neveljavna. Dež jo v hipu stopi! Pregovor sicer pravi: pomagaj si sam, pa ti bo tudi bog pomagal! Mi si sami več ne znamo pomagati; bomo morali res čakati na višje sile! Pravijo, da je vse kar se dogaja na področju krajevne skupnosti tudi stvar ali zadeva krajevne samouprave. Pravočasno smo opozorili na probleme gradu in združnega doma; ne bi dovolili, da nam kdo sedaj posebej obeša na ramena – kot pretežno naš problem – podiranje obeh objektov!«

Združni dom

Lastnik doma je viška občina, uporabnikov je šest. Dom potrebuje nujno obnovo ostrejša in novo kritino, saj teče deževnica vanj že na vseh koncih in krajih. V drugi polovici preteklega leta sta občina in krajevna skupnost na osnovi predračuna nujnih del in na osnovi površine prostorov posameznih uporabnikov izdelala delitev stroškov. K financiranju del je do sedaj pristopila le KIT, Ljubljanske mlekarne, ki ima v pritličju svojo trgovino in je svoj delež že poravnala, kar je vsekakor **vredno pohvale**. Zagotovljen je tudi delež KS Polhov Gradec, ki ima v domu svoje prostore. Pretežni del predračunske vrednosti, ki znaša okoli 250 milijonov starih dinarjev, je še nepokrit. Predlog za delitev stroškov je pred sestavo plana za leto 1984 dobila tudi občinska kulturna skupnost, ki naj bi pokrila delež stroškov za KUD Polhov Gradec, vendar ga v svoj plan ni uvrstila in tako je izpadlo 740.000 din. Ostali partnerji smatrajo, da ni niti potrebno, da bi na dopise odgovorili. Tako bo združni dom še naprej nosil svoj poševni klobuk, padajoči kosi strehe in opeke pa so do sedaj močno poškodovani le osebni avto našega krajana. O plačilu računa za popravilo bo moral razmisлити lastnik objekta. Kdo bo odgovarjal za morebitne toda verjetnostne poškodbe mimoidočih krajanov?

Ni sporno, da svojega poslanstva kot kulturni objekt dom ne more opravljati tudi v primeru, če popravimo ostrejšo, saj so prostori neprimerni za kulturno dejavnost. Res ni primerno, da je treba pred vsako prireditvijo preverjati trdnost odra, da ne bi npr. padel slavnostni govornik ob priliki krajevnih praznov v prostore pod odrom. Pri večjem gibanju na nastopajočih je to še bolj nevarno. Z ozirom na neoprejanje prostorov lahko dom uporabljamo v bistvu le dva ali tri najtoplejše mesece v letu. Dom se ni vzdrževal niti takrat, ko je bil KUD Polhov Gradec velko bolj aktiven. Torej bodo še naprej kulturne prireditve, skupščine in zbori krajanov krajevne skupnosti v avli osnovne šole, ki svojega gostoljubja na srečo ni nikoli odrekla.

Krajani se resno sprašujejo ali je res, da hočejo preveč v času stabilizacije, ki je ne zanikajo, če prosijo za pomoč pri preprečevanju propadanja objekta s tem, da želijo najnujnejše: **popravilo ostrejša in prekritje streh**. So res sedanjí aktivni krajaní krívi, če propada objekt, ki so ga pred vojno začeli udarniško graditi krajaní in ga s prostovoljním delom dogradili po osvoboditvi?

Posamezni mladinci so vložili v izgradnjo tudi preko 1000 delovnih ur. Potem je prešel dom v družbeno upravljanje. Krajani niso odločali ne o oddaji stanovanj, ne o najemninah za stanovanjske in poslovne prostore; sredstva s teh naslovov se niso stekala na KS Polhov Gradec. Uporabniki

doma v preteklosti niso smatrali za potrebno, da bi poravnali svoj delež niti pri rekonstrukciji vodovoda, ki so ga ostali uporabniki izvedli s samoprispevkom! Zaradi slabe požarne varnosti mladina v kraju nima možnosti uporabljati prostorov v domu.

Ostala je samo sramota in roganje ljudi, ki vidijo propadani objekt, nad katerim so pred leti obupavali tudi občinski delavci, saj predstavlja pravna ureditev doma res pravi gordijski vozeli.

Bralci se bodo spraševali: »Če je krajanom ta dom toliko pomemben, zakaj ne razpišejo zanj samoprispevka?« V vseh treh ljubljanskih samoprispevkih so Pograjci glasovali »ZA« brez ozira na to, da sestavljalci niso uvrstili niti v en program samoprispevka objekta s področja KS Polhov Gradec. Svojo solidarnost so torej dokazali. Bo pri reševanju obeh objektov odpovedalas ljubljanska solidarnost?

Treba je tudi povedati, da sicer v krajevni skupnosti nimajo uradnega samoprispevka, vendar so krajaní s svojimi sredstvi in delom samo v zadnjih petih letih v celoti ali delno prispevali za: obnovo in ureditev pokopališča, električno omrežje in celo transformator za vaške zaselke, obnovo in razširitev vodovodov, izgradnjo zajetij, izgradnjo in vzdrževanje krajevnih poti ali odsekov, razširitev telefonskega omrežja itd. Samo solidarnostna udeležba za telefon bo stala gospodinjstvo preko osem starih milijonov in za vodovod celo preko 12 starih milijonov. Te akcije so zajele preko 90 odstotkov vseh gospodinjstev v krajevni skupnosti. Pravijo, da jih čaka še toliko prostovoljnih akcij v kraju, da si samoprispevka ne upajo niti predlagati. Prebivalci mestnih predelov si tako aktivnost mogoče težko predstavljajo, za Pograjce je skoraj samoumevna.

Krajaní ne skušajo primerjati obnovo ostrejša na združnem domu z nekaterimi drugimi plani občinske in mestne kulturne skupnosti za tekoče leto in bi bili pripravljeni tudi počakati; ne verjamejo, da bodo to lahko dopovedali tudi domu samemu!

Pograjski grad

Ne navajamo ga na drugem mestu zato, ker bi bil manj pomemben; le obup krajanov nad njegovo usodo je še večji kot nad združnim domom! Baronu Kunstlju se njegov grad ni zdel manj pomemben, ko je leta 1696 dal postaviti pred gradom Neptunov vodnjak. Pred obnovljen grad iz leta 1520 je gotovo spadal tudi vodnjak in grajska kapelica z gipsenimi štukaturami. Čeprav je avtor vodnjaka isti kot Robbovega v Ljubljani, vendar je 16 km oddaljenosti od Ljubljane dovolj, da vsi merodajni ljudje smatrajo, da propadanje, ki ni »na očeh«, ni propadanje. Saj pograjški Neptunov vodnjak ne zahteva plastičnih odlitkov, le malo več skrbi potrebuje tako kot gipsene štukature, ki jih najbolj poškodovana streha na gradu kaj slabo ščiti. Grajski stolp z uro potrebuje le popravilo strehe. Gotovo širša javnost še ne ve, da so stropovi iz obtesanih brun v zgornjih nadstropjih pograjškega gradu že popadali in če se boste kdaj peljali mimo, jih boste lahko videli, kako kukajo skozi okna.

Pred leti so Pograjcem celo nekateri družbenopolitični delavci predlagali, da bo z gradom najmanj skrbil, če ga lepo pustijo usodi. Spominska plošča ob vhodu v grad, ki jo je postavila viška občina, priča, da so se Pograjci upirali svojemu graščaku še pred vseslovenskim kmečkim puntom leta 1515, tega leta pa so se spet uprli med prvimi. Tako so tudi sedaj enotnega mnenja, da je predlog vse prej kot pameten in je celo neodgovoren. Gred se kapelico in vodnjakom je ne samo pograjški ampak tudi pomemben slovenski kulturni spomenik, ki so ga naši predniki zgradili s svoj krvjo in ga tudi v 20. stoletju ne bomo pustili, da se podre! Popravilo strehe – tudi če ne bo taka, kot jo bodo »zahtevali spomeničarji od kulturne skupnosti« – mu je dolžna širša družba.

Sanj o čudovitih hotelskih prostorih v gradu in o obnovi nekdanj čudovitega grajskega parka ni več in splošna gospodarska situacija je taka, da se jim mora vsak trezen krajan in občan odpovedati! Odgovornost za propad še vedno stoječega grajskega poslopja pa bo moral nekdo prevzeti – razen če ne bo ta odgovornost spet kolektivna! Pograjci opozarjajo, da se že vnaprej izločajo iz te kolektivne odgovornosti! Ali je objekt res tako malo vreden, da se bo podr – v sedanjem času – potem, ko je vzdržal skoraj petsto let?! Bo njegov izgled res boljši in bolj avtentičen, če ga bodo zanamci obnavljali iz ruševin, namesto da bi mu s popravilom strehe dali možnost, da brez večje škode tudi on dočaka boljše čase?! Odgovori na ta

vprašanja, ki so jih Pograjci do sedaj dobili, niso bili niti malo prepričljivi!

V grajskih hlevih so stanovanja in trgovina. V naslednje srednjeročno obdobje razvoja KS Polhov Gradec bodo dali krajaní tudi nov kamnolom – na terenu sedanjega gradu! V preteklih nekaj mesecih so v Polhovem Gradcu postavili precej krajevnih napisov in prometnih znakov. V bodoče bo pred vhom v grajsko dvorišče stal znak »zožena cesta«. Krajaní predlagajo, da z njim malo počakamo, ker bomo nato dodali še znak – »kamenje pada«!

Mogoče so te izjave dokaj jedke, vendar je takšen tudi izgled pograjškega združnega doma in gradu! Zagrenjeni pa postajajo tudi ljudje. Kaj pa če ima prav del pograjških vikendašev, ki pravijo, da s problematiko obeh objektov krajaní niso trkali »na ta prava vrata?«. Kot so povedali, vez niso uporabljali. Sicer pa – kot pravijo – bomo v sedanjem času stabilizacije ravnali tudi na vseh področjih drugače. Tudi kulturne spomenike bomo popravljali tam, kjer je to najbolj nujno in kjer bi s skromnimi sredstvi lahko propadanje ustavili. Veze in poznanstva ne bodo več toliko odločala! Potem jih pač Pograjci ne morejo iskati! Pa naj bosta ravno ta dva objekta in njihovo propadanje kot dokaz v praksi, da vse le niso samo besede in da bomo v bodoče ravnali bolj racionalno in bolj pravično!

Saj se bomo lahko prepričali sami! Če boste hodili kdaj mimo teh objektov, se spomnite na to! S. M.

Pojasnjujemo!

V zvezi z zapisom »Pograjске dileme« navezujočim se na vprašanje deleža stroškov, ki naj bi ga pokrila Občinska kulturna skupnost čutimo dolžnost, da ta del zapisa nekoliko osvetlimo z vidika sofinanciranja naložb v prostore za kulturo v KS, čeprav so vsi ti podatki zajeti v delegatskem skupščinskem gradivu za 8. skupno sejo občinske in ljubljanske kulturne skupnosti.

Občinske kulturne skupnosti v Ljubljani v svojih finančnih načrtih nimajo posebnih postavk oziroma sredstev za sofinanciranje investicijskega vzdrževanja v prostore za kulturo v krajevnih skupnostih in posebno in funkcionalno opremo KUD in skupin, pač pa omenjene naložbe sofinancirajo občinske kulturne skupnosti v Ljubljani iz združenih sredstev pri ljubljanski kulturni skupnosti.

Da bi na tem mestu nadalje ne ponavljali stvari, ki so bile kot že omenjene, objavljene v delegatskem gradivu in v delegatskih skupščinah sprejete, bi se središčili le na tisti del, v katerem je neposredno sodelovala naša kulturna skupnost.

Skupni odbor občinskih kulturnih skupnosti v Ljubljani za naložbe v prostore za kulturo v KS ljubljanskih občin, v posebno in funkcionalno opremo kulturno-umetniških društev in skupin je preko CKS objavil zapis za program naložb v letu 1984. Rok za oddajo programa je bil 28. septembra 1983. Zrane zahtevke je odbor za načrtovanje in svobodno menjavo dela skupščine OKS na 8. skupni seji dne 13. 10. 1983 verifical in jih skupaj s stališči pravočasno dostavil skupnemu odboru za naložbe v prostore pri LKS, ki je o njih razpravljaj in oblikoval predlog.

V konkretnem primeru zahtevka KS Polhov Gradec za sanacijo združnega doma je odbor žavzel naslednje stališče – glede za večnamenski prostor predlaga odbor odobritev ovrednotenega zahtevka KS Polhov Gradec (zahtevek bruto 1.686.624) v višini 20 odstotkov. Predloga za delitev stroškov, ki je omenjen v zapisu odbor ob oblikovanju stališč ni imel, le-ta je bil dostavljen naknadno in tudi posredovan pristojnemu skupnemu odboru za naložbe pri LKS.

Ob vsem tem pa se nam zdi potrebno za ilustracijo opozoriti še na dvoje stvari. Slaba je bila udeležba delegatov delegacije KUD Polhov Gradec na sejah skupščine, saj se je delegat omenjene delegacije od desetih skupnih sej udeležil le dveh ter malomarnemu odnosu do sredstev za naložbe v prostore za kulturo, ki so bila v letu 1983 odobrena KUD Polhov Gradec in neizkoriščena ležala na ljubljanski kulturni skupnosti – (vrsta naložb – 2 komada reflektorja z žarnicami).

Ni naš osnovni namen demantirati nekaterih nepreciznih izjav pač pa podpiranje in razvijanje kulturne dejavnosti ter delegatskega sistema v občini, predpogoj za to pa je smelost in volja, ne nazadnje tudi ustrezni prostorski pogoji.

Sanaciji združenega doma Polhov Gradec, ki je zajeta tudi v planu OKS Ljubljana Vič-Rudnik za obdobje 1980–85, bomo v letu 1985 v okviru drugih možnosti nudili podporo z željo, da bi s tem vzpodbudili tudi trenutno kulturno mrtvilo.

Svetovalce občinske kulturne skupnosti
Samo PERAT

Ob prizadevanjih za zagotovitev sredstev za sanacijo graščinskega kompleksa v Polhovem Gradcu pa je treba poudariti, da potekajo le-ta že od leta 1975. V aktivnosti so bile vključene poleg krajevne skupnosti in občine tudi spomeniška služba, Kulturna skupnost Ljubljane in nekatere gospodarske organizacije. Razgovori so potekali v smeri pridobitve dejavnosti oz. organizacije, ki bi ustrezno izpolnila možnosti, kakršne nudi tak graščinski kompleks, vendar brezuspešno.

V letu 1979 je krajevna skupnost začela z akcijo za obnovo ostrejša, ki tudi ni uspeła. Pomovno je akcija za sanacijo stekla v letu 1983. Sestavljen je bil samoupravni sporazum za zagotovitev sredstev. Pregled aktivnosti ob koncu leta je pokazal, da se ljubljanske občine kot predvidene udeležence sporazuma niso vključile v predlagano financiranje. Zato je bil oblikovan predlog, da se število udeležencev skrči na tri: izvršni svet občine Ljubljana Vič-Rudnik, Občinska stanovanjska skupnost in Ljubljanska kulturna skupnost. Slednja pa zaradi zoženih materialnih možnosti in dejstva, da grad Polhov Gradec ni bil vključen v srednjeročni plan kulturne skupnosti za obdobje 1981–85 tudi ni pristopila k sofinanciranju.

Iz tega sledi, da kljub veliki angažiranosti ni bilo mogoče zaključiti niti finančne konstrukcije za najnujnejši poseg na graščinskem kompleksu Polhov Gradec – to je sanacijo strehe. Zavedamo pa se, da celotnega graščinskega kompleksa ne bomo mogli vzdrževati brez pridobitve ustreznega uporabnika objekta. Z aktivnostjo bomo nadaljevali tudi prihodnje leto, vendar menimo, da bo akcija dokončno stekla, ko bo program vključen v planske dokumente kulturne skupnosti.

Komite za družbene dejavnosti

NAŠA SKUPNA VARNOST V CESTNEM PROMETU

Skrbite za to, da vas bodo drugi pravočasno videli

Čeprav je sedmi zapovedi za defenzivno vožnjo najlažje ustreči, saj je najbolj preprosto, se truma voznikov dan za dnem dobesedno trudi, da ne bi bili prežgodaj opaženi. Povsem razumljivo je torej obnašanje takih voznikov, ko gre za tako preprost ukaz kot je: **PRIŽGITE PRAVOČASNO LUČI!**

Če k temu dodamo še »kratke zasenčene luči«, je s tem povedanih 99 odstotkov sedme zapovedi za defenzivno vožnjo.

Starejšim voznikom so ostale pod kožo bolezní nekdanjih avtomatikov, ki so imeli slabe akumulatorje in še slabše generatorje električnega toka. Zato je bilo treba zlasti pozimi varčevati z elektriko.

Defenzivni voznik, ki logično razmišlja, bo prižgal zasenčene luči tudi pri najsvetlejšem dnevu, če so vremenske okoliščine take, da se avtomobilom močno rosijo ali »zmrzujejo« zadnja in stranska okna, kar se dogaja zlasti v naseljih, ko vozila še niso ogreta in zaradi hitrosti tudi zračenje ne dela kot se spodobi.

Voznik, ki z zarosenimi okni vozi pred vami, vas skozi roso opazi le, če imate prižgane žaromete.

Na varnost, ki je močno odvisna od tega, kako hitro vas drugi opazijo, bi morali misliti že ob nakupu novega avtomobila in zbirati med svetlejšimi živimi barvami.

Poskusi so pokazali, da naj bi se izogibali temnih barv avtomobilov, zlasti še temnih odtenkov sive, modre, zelene, rjave in črne barve.

Z vidikov prometne varnosti so večbarvni avtomobili najvarnejši.

Pri tem pa je potrebna zmernost. Za pretirano živopisnost v prometni knjižici rubrika »barva« ni dovolj prostora za natančen opis in avtomobil vam lahko na tehničnem pregledu zavrnejo. Poleg tega mavrično poslikan in z nalepkami oblepljen avtomobil drugim voznikom odvrača pozornost od prometa.

Prihodnjič: Vedno skrbite za primerno varnostno razdaljo.